

«صنعت سنگ» مسافر جا مانده قطار تکنولوژی/ تولید ۱۰ هزار کامیون لجن

قطب تولید سنگ ایران و جهان است اما از قطار تکنولوژی‌های نوین جامانده، سالانه اینجا بیش از ۱۰ هزار کامیون لجن سنگ تولید می‌شود که آسیب‌های فراوانی به محیط‌زیست و سلامت مردم وارد کرده است.

استان لرستان با توجه به منابع غنی سنگ به خصوص سنگهای تزئینی و نما در منطقه، اغلب در زمینه سرمایه‌گذاری در راستای فرآوری انواع سنگ های تزئینی، ساختمانی و مواد کانی غیرفلزی استانی مستعد است.

وقتی حرف از صنعت سنگ به میان می‌آید به‌طور قطع هر کار بلدی در این حوزه لرستان را به‌عنوان دارنده یکی از عظیم‌ترین ذخایر سنگ دنیا معرفی خواهد کرد، استانی که سه درصد سنگ جهان را در خود جای‌داده ولی همچنان این نام پرآوازه برای سفره لرستان نان‌آب نشده است.

صنعت سنگ لرستان و چالش‌های آن

بیشتر معادن استان لرستان به سنگهای نما و تزئینی اختصاص دارد به طوری که با داشتن حدود یک چهارم ذخایر سنگهای تزئینی کشور حائز رتبه اول در این زمینه است.

تولیدات سنگ لرستان ۲۲ درصد تولیدات کشور و سه درصد تولید جهانی است، از انواع معادن این استان می توان به سنگ گچ، سنگ آهک، سنگ چینی، فروسیلیس، فلدسپات، تالک، نمک و سنگ لاشه پالون اشاره کرد.

فعالیت سنگبری‌ها در حاشیه شهرهای لرستان دارای آلودگی هایی در ابعاد مختلف است

این صنعت اشتغال‌زا از مصائب زیادی رنج می‌برد به‌طوری‌که بی‌توجهی به ارتقای این صنعت، به‌روزرسانی تجهیزات و امکانات مورد استفاده در این بخش، استفاده از حداکثر توان واحدهای سنگبری فعال، آلودگی زیست‌محیطی و ضایعات بالای صنعت سنگ، غفلت از فرآوری سنگ لرستان و خام فروشی و ده‌ها مشکل دیگر موجب شده که صنعت سنگ این استان همچنان روی پاشنه بی‌تدبیری بچرخد.

ساختار سنتی و تجهیز نبودن واحدهای سنگبری به فناوری‌های نوین، فعالیت کمتر از ظرفیت و توان تولید بخش عمده‌ای از واحدهای سنگبری استان، دستیابی نداشتن به بازارهای خارجی به دلیل نبود پایانه‌های صادراتی و شرکت‌های تخصصی قوی در امر صادرات و فروش سنگ از دیگر چالش‌های پیش روی صنعت سنگ استان لرستان است.

نشستن گرد و غبار سنگبری‌ها روی ریه‌های مردم

فعالیت سنگبری‌ها در حاشیه شهرهای استان لرستان دارای آلودگی‌هایی در ابعاد مختلف است که از جمله آن‌ها می‌توان به گردوغبار حاصل از فعالیت این سنگبری‌ها، پسماندها و ضایعات آن‌ها اشاره کرد.

این در حالی است که گردوغباری که در هنگام برش و یا تراشیدن سنگ به وجود می‌آید می‌تواند مضر باشد چراکه این غبارها حاوی سیلیس هستند. این ذرات می‌تواند به قسمت‌های عمقی ریه برسد و باعث بیماری به نام سیلیکوزیس شود. البته باید توجه داشت آلودگی هوا بیشتر در سنگتراشی‌هایی ملموس است که بدون آب فعالیت می‌کنند.

پسماندهای سنگبری‌ها و مخاطرات زیست محیطی

دو غاب حاصل از تولید سنگ شامل مخلوط آب و ذرات بسیار ریز سنگ (پودر سنگ) از دیگر پسماندهای سنگبری‌ها است. این دو غاب به‌صورت شیرهای رقیق است که به‌راحتی جریان می‌یابد و در همه قسمت‌های خط تولید وجود دارد و سپس به حوضچه‌های ترسیب منتقل می‌شود.

آب در حوضچه آخر توسط پمپ مجدد به خط تولید برگردانده می‌شود و پس از ته‌نشینی ذرات معلق که پودر سنگ نامیده می‌شوند، به‌صورت گل رسوب‌کرده و این رسوبات پس از خشک شدن جمع‌آوری و دور ریخته می‌شوند.

فعالیت این سنگبری‌ها موجب از بین رفتن منابع طبیعی و محیط زیست منطقه شده است

ضایعات کارخانه سنگ از دیگر پسماندهای حاصل از فعالیت سنگبری‌ها است. این ضایعات در مراحل مختلف تولید ایجاد می‌شود که بخشی از آن قابلیت استفاده و بازیافت در کارخانه‌های سنگ‌کوبی را دارند که باید به این امر از سوی متولیان توجه شود.

خسارت به زمین‌های کشاورزی مردم

یکی از اهالی حاشیه این سنگبری‌ها با بیان اینکه فعالیت این سنگبری‌ها موجب از بین رفتن منابع طبیعی و محیط‌زیست منطقه شده است، اظهار داشت: وقتی یک بارندگی کوچک رخ می‌دهد، سیلاب ضایعات این کارخانه‌ها و سنگبری‌ها را وارد زمین‌های کشاورزی ما می‌کند.

وی با بیان اینکه فعالیت این سنگبری‌ها ضررهای زیادی به ما وارد کرده است، افزود: در فصل تابستان گردوخاک این سنگبری‌ها به داخل روستا می‌آید و موجب بیماری مردم می‌شود.

یکی از کارگران مشغول به کار در این سنگبری‌ها با بیان اینکه ضایعات ما زیاد است، عنوان کرد: علت این امر هم به‌روز نبودن دستگاه‌های ما است.

این در حالی است که پیش‌ازاین مدیرکل اسبق محیط‌زیست استان لرستان مدعی شده بود که ۶۰ درصد فعالیت سنگبری‌های استان تبدیل به ضایعاتی می‌شود که برای محیط‌زیست مشکلاتی را ایجاد کرده است.

آب ناشی از فعالیت سنگبری‌ها تبدیل به پودری می‌شود که در اثر پخش شدن آن در بافت خاک یا در رودخانه‌ها موجب آلوده شدن محیط‌زیست شده و خاک را به سمت قلیایی شدن می‌برد و این آلودگی‌ها تأثیر سوئی روی رشد گیاهان دارد.

عدم مدیریت پسماندها و تولید ۱۰ هزار کامیون لجن سنگ

مهرداد فتحی بیرانوند مدیرکل محیط‌زیست لرستان در این رابطه، اظهار داشت: ۵۰۰ سنگبری فعال و غیرفعال در لرستان وجود دارد.

سرمایه‌گذاری برای ایجاد صنایع تبدیلی در حوزه سنگ استان نشده است و، ادامه داد: متأسفانه به دلیل عدم مدیریت پسماند سنگبری‌های ما وضعیت خوبی ندارند.

زلفی کارشناس محیط زیست لرستان نیز با بیان اینکه میزان حجم لجن تولیدشده در این سنگبری‌ها در سال بیش از ۱۰ هزار کامیون است، عنوان کرد: متأسفانه در بخش خصوصی و دولتی این حوزه سرمایه‌گذاری برای ایجاد صنایع تبدیلی نشده است.

سالاروند کارشناس محیط زیست لرستان، تأکید کرد: اگر تکنولوژی‌های نو در این زمینه به کار گرفته می‌شد و روش‌های برش اصلاح می‌شد، شاید نصف لجنی که در حال حاضر تولید می‌شود را در این سنگبری‌ها نداشتیم.

صنایع تبدیلی حلقه مفقوده

وی با اشاره به تولید کربنات کلسیم از ضایعات سنگبری‌ها، تصریح کرد: این کربنات کلسیم می‌تواند ارزآوری خیلی خوبی برای کشور و استان داشته باشد.

رئیس اتحادیه سنگبری‌های دورود نیز در سخنانی اظهار داشت: اگر صنایع تبدیلی برای بازیافت ضایعات سنگبری‌ها ایجاد کنیم به‌طور حتم خیلی از مشکلات موجود رفع می‌شود.

موسوی گفت: ایجاد صنایع تبدیلی هم موجب اشتغال می‌شود و هم به محیط‌زیست آسیب نمی‌رسد.

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان پیش‌از این در سخنانی گفته بود: یکی از مشکلات حوزه صنعت سنگ لرستان این است که خیلی از واحدهای سنگبری استان طول عمر زیادی از فعالیت آن‌ها می‌گذرد و تکنولوژی آن‌ها به‌روز نیست، این امر موجب شده که محصولات این واحدها قابل‌رقابت در بازارهای داخلی و خارجی نباشد.

بنابراین گزارش، در این میان باید از دو دیدگاه به چالش «ضایعات» در صنعت سنگ پرداخت. از یکسو سرمایه‌ای که به‌راحتی از پیکره این صنعت جدا شده و در قالب ضایعات دور ریخته می‌شود و از سوی دیگر زخمی که این ضایعات بر پیکره محیط‌زیست وارد می‌کند و اثرات تخریبی بلندمدتی که بر جای می‌گذارد.

پژوهش‌هایی در زمینه ضایعات صنعت سنگ از سوی متولیان امر انجام‌شده آمار و ارقام قابل‌تأملی به دست داده است به‌طوری‌که پیش‌از این یک مسئول در اداره آموزش، فناوری و صنایع نوین سازمان صنعت، معدن و تجارت لرستان اعلام کرده بود: ارزش‌افزوده ضایعاتی که از صنعت سنگ بر جا می‌ماند حجمی بالای ۱۰۰ میلیارد تومان در سال را شامل می‌شود.

از یکسو دور انداختن این سرمایه میلیاردی موجب دغدغه مسئولان در این بخش شده و از سوی دیگر حجم تخریب‌های زیست‌محیطی ناشی از این ضایعات به‌اندازه‌ای است که تاکنون بارها در جلسات کارگروه پسماند به این معضل زیست‌محیطی اشاره شده است.

هرچند که فعالان صنعت سنگ دیدگاه‌های مختلفی برای رفع مشکلات صنعت سنگ در لرستان دارند اما ایجاد پایانه صادراتی سنگ، راه‌اندازی شرکت‌های تخصصی در حوزه‌های فرآوری، ممیزی، بازرگانی و صادرات، ایجاد واحدهای فرآوری و تجهیز این واحدها به دانش روز، اعمال عوارض خام فروشی سنگ و ترغیب فعالان این حوزه تجهیز واحدهای خود به فناوری‌های نوین را می‌توان از مهم‌ترین راهکارهای برون‌رفت از مشکلات حوزه صنعت سنگ استان برشمرد.

از سوی دیگر پدیده غیراقتصادی خام فروشی در کشوری مانند ایران که نیاز اساسی به اشتغال‌زایی دارد باعث شده که معدن داران و فعالان صنعت سنگ تنها به‌زحمت برداشت اکتفا کرده و استخراج معادن گران‌بهای کشور بدون فرآوری خاص را نادیده گرفته و تنها با برش‌های معمولی و به‌صورت خام زمینه عرضه محصولات این صنعت به نام کشورهای دیگر در بازارهای جهانی را فراهم کنند و شش برابر ارزش‌افزوده و اشتغال‌زایی این حوزه دودستی تقدیم رقبای خارجی شود.

به‌هرروی امید می‌رود با توجه به جایگاه مهم و حیاتی صنعت سنگ در لرستان زمینه ساماندهی پسماندهای سنگبری‌های استان به‌منظور به حداقل رساندن آسیب‌های زیست‌محیطی ناشی از فعالیت‌های این واحدها فراهم شود.

